

الفصل الثاني: في الحيض

فصل دوم: حيض

وهو يشتمل على: بيانه، وما يتعلق به.

این فصل مشتمل بر بیان حیض و متعلقات آن می‌باشد.

أما الأول: فالحيض: الدم الذي له تعلق بانقضاء العدة، ولقليله حد. وفي الأغلب يكون أسوداً غليظاً حاراً يخرج بحرقة. وقد يشته بدم العذرة فتعتبر بالقطنه، فإن خرجت مطوقة فهو العذرة. وكل ما تراه الصبية قبل بلوغها تسعاً فليس بحيض.

حيض چیست؟ خونی است که با تمام شدن عدّه [در زنان مطلقه] ارتباط دارد؛^(۱) و کمترین مقدار آن اندازه مشخصی دارد. بیشتر اوقات تیره و غلیظ است و با حرارت و همراه با احساس سوزش خارج می‌شود. ممکن است خون حیض و بکارت اشتباه گرفته شوند؛ به همین دلیل زن باید به پنبه‌های که در مجرا قرار می‌دهد بنگرد؛ اگر خون به شکل حلقوی بود، خون بکارت است.^(۲) و آنچه دختر قبل از سن بلوغش (نه سالگی) ببیند خون حیض نیست.

وأقل الحيض ثلاثة أيام وأكثره عشرة، وكذا أقل الطهر، ولا حد لأكثره. ويشترط التوالي في الثلاثة. وما تراه المرأة بعد يأسها لا يكون حيضاً. وتيأس المرأة القرشية ببلوغ ستين، وغير القرشية ببلوغ خمسين سنة.

کمترین مقدار حیض سه روز^(۳) و بیشترین آن ده روز می‌باشد. همچنین کمترین میزان پاکی (بین دو حیض) ده روز است و برای حداکثر آن، اندازه‌های تعیین نشده است. برای کمترین مقدار حیض، شرط است که سه روز پشت

1- یعنی زن مطلقه آزاد (در مقابل کنیز)، اگر حیض میشد، باید سه حیض را عدّه نگه دارد، و با دیدن سومین خون حیض بعد از طلاق، عدّه‌اش به پایان می‌رسد؛ به همین خاطر، خون حیض با دو خون استحاضه و نفاس که با عدّه زن مطلقه ارتباطی ندارد، تفاوت پیدا می‌کند. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 55)

2- اگر پنبه به صورت آغشته به خون خارج شد، حیض است. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 56)

3- هر روز 24 ساعت است؛ پس اگر ساعت 12 ظهر خون ببیند تا ساعت 12 ظهر روز بعد یک روز می‌باشد. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 58)

سر هم باشد.⁽⁴⁾ آنچه زن بعد از یائسگی می بیند حیض نیست. زن قریشی⁽⁵⁾ در پایان شصت سالگی و دیگر زنان در پایان پنجاه سالگی به سن یائسگی می رسد.

وكل دم رأته المرأة دون الثلاثة فليس بحيض مبتدئة كانت أو ذات عادة. وما تراه من الثلاثة إلى العشرة مما يمكن أن يكون حيضاً فهو حيض، [سواء] تجانس أو اختلف. وتصير المرأة ذات عادة بأن ترى الدم دفعة، ثم ينقطع على أقل الطهر فصاعداً، ثم تراه ثانياً بمثل تلك العدة، ولا عبرة باختلاف لون الدم.

هر خونی که زن، کمتر از سه روز بیند حیض نیست؛ چه مبتدئه⁽⁶⁾ باشد و چه دارای عادت ماهانه⁽⁷⁾ باشد. خونی که زن، بین روز سوم تا دهم می بیند اگر امکان حیض بودنش باشد (یعنی دارای شرایط آن باشد) حیض است، خواه شبیه خون حیض باشد یا نباشد.

زن زمانی صاحب عادت می شود که یک بار خون بیند و بعد تا کمترین مدت طهارت (ده روز) یا بیشتر از آن پاک باشد و بعد از آن دوباره به همان میزان خون بیند. اختلاف در رنگ خون در این مورد مهم نیست.

مسائل خمس:

مسائل پنج گانه:

الأولى: ذات العادة تترك الصلاة والصوم بروية الدم. والمبتدئة إن اطمأنت أنه حيض تترك العبادة، وإلا فلا تترك العبادة حتى تمضي لها ثلاثة أيام.

4- پس اگر دو روز خون بیند و یک روز خون نبیند، سپس دوباره خون بیند حکم حیض را ندارد؛ و اگر در ماه رمضان بلافاصله با دیدن خون افطار کرده و نماز را ترک کند به دلیل آنکه گمان می کند حیض شده است ولی خون قطع شود، (تنها) قضای روزه و نماز بر او واجب است. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 56)

5- زنی که از طریق پدر به یکی از قبایل قریش منتسب باشد؛ که بعضی از قبایل مانند علویان و عباسیان مشهور هستند. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 57). «مترجم»

6- زنی که برای اولین بار خون می بیند. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 58)

7 - یعنی دارای عادت ماهانه منظم باشد که دارای سه حالت می باشد:

عادت عددیه و قتیّه: در زمان مشخص (اول ماه) و تعداد روز مشخص (هفت روز) حیض می بیند.

عادت عددیه: تنها تعداد روزی که حیض می بیند مشخص است، نه زمان آغاز آن.

عادت و قتیّه: زمان آغاز حیض مشخص است، نه تعداد روز آن. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 58)

اول: زن دارای عادت [معین] با دیدن خون باید نماز و روزه را ترک کند. زن مبتدئه اگر مطمئن شد حیض است باید عبادات را ترک کند و در غیر این صورت عباداتش را به جا می‌آورد تا سه روز بگذرد.⁽⁸⁾

الثانية: لو رأت الدم ثلاثة أيام ثم انقطع ورأت قبل العاشر كان الكل حيضاً، ولو تجاوز العشرة رجعت إلى التفصيل الذي ذكره. ولو تأخر بمقدار عشرة أيام ثم رآته كان الأول حيضاً منفرداً، والثاني يمكن أن يكون حيضاً مستأنفاً.

دوم: اگر زن سه روز خون ببیند و بعد قطع گردد و قبل از روز دهم دوباره خون ببیند، همه این مدت یک حیض حساب می‌گردد، ولی اگر از ده روز بیشتر شد باید به تفصیلی که ذکر خواهیم کرد مراجعه کند. (9) اگر ده روز بگذرد سپس خون ببیند، خونی که اول دیده به تنهایی یک حیض بوده و آنچه بعد از ده روز دیده ممکن است حیض دیگری باشد (اگر شروط آن را داشته باشد حیض دیگری است).

الثالثة: إذا انقطع الدم لدون عشرة فعليها الاستبراء بالقطنه، فإن خرجت نقيه اغتسلت، وإن كانت متلطخة صبرت المبتدئة حتى تنقي أو تمضي لها عشرة أيام. وذات العادة تغتسل بعد ثلاثة أيام من عاداتها، فإن استمر إلى العاشر وانقطع قضت ما فعلته من صوم، وإن تجاوز كان ما أتت به مجزياً.

سوم: اگر خون قبل از ده روز قطع شد بر زن واجب است که با پنبه خود را واریسی کند،⁽¹⁰⁾ اگر پنبه پاک بود باید غسل کند و اگر به خون آغشته شد، زن مبتدئه باید صبر کند تا پاک شود یا اینکه ده روز کامل گردد؛ و زن صاحب عادت معین تا سه روز بعد از عادت خود صبر کند سپس غسل نماید؛ پس اگر تا روز دهم خون دیدن استمرار یابد و قطع شود، روزه‌هایی را که از زمان غسل کردن تا روز دهم گرفته، باید قضا کند و اگر بیش از ده روز بود، آنچه را که به جا آورده است مورد قبول است.⁽¹¹⁾

الرابعة: إذا طهرت جاز لزوجها وطؤها قبل الغسل على كراهية.

8- اگر سه روز گذشت و خون ادامه داشت، و در این سه روز، روزه گرفته بود، باید قضای آن را بگیرد زیرا در این مدت حیض بوده است. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 58)

9- رجوع شود به ابتدای احکام استحاضه. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 59)

10- واریسی با پنبه فقط زمانی بر حائض واجب است که در پاک شدنش شک داشته باشد. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 59)

11- به عنوان مثال، کسی که عادت ماهانه‌اش پنج روز بوده و واریسی کرده و هنوز قطع نشده باشد، روز هشتم غسل کرده و اعمالش را به جا می‌آورد، اما اگر روز دهم خون قطع شد، باید روزه‌های روز نهم و دهم را قضا کند، چرا که آن دو روز هم حیض بوده است؛ ولی اگر از ده روز گذشت و باز هم قطع نشده بود، اعمالش مورد قبول است، زیرا آن روزهای اضافی (نهم به بعد)، استحاضه است و در ایام طهر می‌باشد نه حیض. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 59)

چهارم: اگر زن از حیض پاک شد شوهر می‌تواند قبل از غسل با او نزدیکی کند؛ گرچه این عمل مکروه است.⁽¹²⁾

الخامسة: إذا دخل وقت الصلاة فحاضت وقد مضى مقدار الطهارة والصلاة وجب عليها القضاء، وإن كان قبل ذلك لم يجب، وإن طهرت قبل آخر الوقت بمقدار الطهارة وأداء ركعة وجب عليها الأداء ومع الإخلال القضاء.

پنجم: اگر وقت نماز داخل شود و زن، حائض گردد اگر به مقدار طهارت و اقامه نماز وقت داشته باشد قضای آن نماز بر او واجب می‌گردد، و اگر کمتر از طهارت و اقامه نماز وقت داشت قضا واجب نیست؛ و اگر زن قبل از پایان وقت نماز پاک شود، به‌گونه‌ای که از وقت نماز به مقدار طهارت و یک رکعت نماز باقی مانده باشد، ادای نماز واجب است و اگر انجام ندهد باید قضای آن را به‌جا آورد.

وأما ما يتعلق به ، فثمانية أشياء:

متعلقات حیض: هشت مورد است:

الأول: يحرم عليها كل ما يشترط فيه الطهارة، كالصلاة والطواف ومس كتابة القرآن. ويكره حمل المصحف ولس هامشه. ولو تطهرت لم يرتفع حدثها.

اول: هر آنچه داشتن طهارت (وضو و غسل) در آن واجب است، بر زن حائض حرام می‌باشد؛ مانند نماز و طواف و لمس نوشته‌های قرآن.

حمل کردن قرآن و لمس حاشیه آن برای زن حائض مکروه است و حتی اگر وضو بگیرد و یا غسل کند نیز طاهر نمی‌شود.

الثاني: لا يصح منها الصوم .

دوم: روزه زن حائض صحیح نیست.

الثالث: لا يجوز لها الجلوس في المسجد، ويكره الجواز فيه.

سوم: نشستن در مسجد برای او حرام و عبور از آن مکروه است.

الرابع: لا يجوز لها قراءة شيء من العزائم، ويكره لها ما عدا ذلك، وتسجد لو تلت السجدة، وكذا إن استمعت.

12- زنی که در پاک شدنش شک دارد، باید خود را با پنبه واری کند و اگر پاک شده بود می‌تواند قبل از غسل با همسرش نزدیکی کند و اگر واری نکند، حرام است قبل از غسل با همسرش نزدیکی نماید؛ اما اگر بدون واری غسل کند می‌تواند با همسرش نزدیکی کند؛ و اگر بعداً بفهمد که هنوز حیض بوده، کفاره‌ای بر عهده آنان نیست. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 60)

چهارم: خواندن هر قسمتی از سوره‌های عزائم (سوره‌هایی که سجده واجب دارند) بر او حرام و خواندن باقی آیات و سوره‌های قرآن برای او مکروه است. چنین زنی اگر آیه‌ای که سجده دارد را بخواند یا بشنود باید سجده کند.

الخامس: يحرم على زوجها وطؤها حتى تطهر، ويجوز له الاستمتاع بما عدا القبل. فإن وطأها عامداً عالماً وجب عليه الكفارة، والكفارة: في أوله دينار (أي مثقال ذهب عيار 18 حبة)، وفي وسطه نصف دينار، وفي آخره ربع دينار. ولو تكرر منه الوطء في وقت لا تختلف فيه الكفارة لم تكرر، وإن اختلفت تكررت.

پنجم: نزدیکی با زنی که در حیض است بر همسرش حرام است تا زمانی که پاک شود؛ اما لذت بردن از دیگر راهها غیر از فرج اشکالی ندارد. اگر مرد بداند که نزدیکی در این زمان حرام است و باین حال از روی عمد این کار را انجام دهد باید کفاره بدهد؛ کفاره آن عبارت است از: در اولین روزهای حیض، یک دینار طلا (معادل یک مثقال طلای ۱۸ عیار) و در روزهای میانی عادت ماهانه، نصف دینار و در آخرین روزهای عادت، ربع دینار است.⁽¹³⁾ اگر در زمانی که کفاره در آن یکسان است نزدیکی را تکرار کند، کفاره تکرار نمی‌شود؛ اما اگر نزدیکی را در زمانهایی تکرار کند که مقدار کفاره در آن متفاوت است، کفاره دادن را باید تکرار کند.

السادس: لا يصح طلاقها إذا كانت مدخولاً بها، وزوجها حاضر معها.

ششم: زن حائضی که پیش از آن، شوهرش با او نزدیکی کرده باشد، در ایام حیض و درحالی که شوهرش در کنارش حاضر باشد⁽¹⁴⁾ طلاق دادنش صحیح نیست.

السابع: إذا طهرت وجب عليها الغسل، وكيفية مثل غسل الجنابة، ويستحب معه الوضوء قبله أو بعده، ويجب قضاء الصوم دون الصلاة.

هفتم: اگر زن از خون حیض پاک شد باید غسل کند. کیفیت آن مانند غسل جنابت است و مستحب است قبل یا بعد از غسل وضو هم بگیرد. قضای روزه بر زنی که پاک شده واجب است، ولی قضای نمازهای روزانه [که در ایام حیض قضا شده] بر او واجب نیست.

الثامن: يستحب أن تتوضأ في وقت كل صلاة، وتجلس في مصلاها بمقدار زمان صلاتها ذاكراً لله تعالى، ويكره لها الخضاب.

13 - یعنی باید تعداد روزهای عادت را تقسیم بر سه کند مثلاً اگر شش روز باشد دو روز اول، اول ایام حیض است، دو روز دوم، روزهای میانی و دو روز سوم، ایام آخر عادت می‌باشد. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 62)

هشتم: مستحب است زن در حین عادت ماهانه خود، در وقت هر نماز وضو بگیرد و به اندازه زمانی که در حالت عادی به نماز می ایستد در محل نماز خود بنشیند و ذکر خدا بگوید.

❖ خضاب کردن (حنا یا رنگ کردن موی سر) بر زنی که در حالت حیض است مکروه می باشد.